

13

ДОН КИЈТО

Viele verworbenen wussten das Freundschaft
freundig zu sagen.

Röderstein

Некако нераздвојно се спомињу имена Шелија и Кийтса. Везује их спиритуална романтика, која се јавила у енглеској књижевности пре ~~и~~ њих, као естетика и стил, или која се ујима овома плотила као суштина, као дух. Шели је осетио средство са неукротивим ветром падним ветром

..... буди ти, горди дуге, →
мој дух! Буди ја, ти, необуздана!
Разнеси моје мртве мисли по заселени...

А чијте је у песнику знао дае душе, и два доживљавања свега, доле и горе;
чак и разно доживљавање славујеа повала, ~~како~~ ^{како} ~~да~~ ^{да} зажеле:

Where the nightingale still sing
Not a careless, tranced being,
But divine undivine trouble.

Везује их и спољашња склоност једне скоро близаначке савременичтва од рођења до прераних трагичних смрти. Кийтс је живео свега неколико месец њене од двадесет пет година / 1795-1821 /, а Џели свега тридесет година / 1792-1822 /. обојица су умрли у тудини. Обојица су имали класичко дебло главе. Обојица су од енглеског језика створили поетски говор који је, према речима Собокловој, "стремчак лет ~~изнад~~ искре". Везују људи име на Џелијан Кийтса можда и због оног што је онтра супротност у њиховим судоима. Џели је ипак живео. Он је испунио љубавни и породични живот, двапута се женио, имао деце. Кийтс жељео да живи. Волео је топло матер која је сасвим млада умрла од туберкулозе. Волео је много сестру и двојебраћа, од којих је млађи, Том, умро сасвим млад од туберкулозе. Трагично страсно је волео фамију Брон. Џели је био богат и племићког порекла, имао право на најбоље образовање у Ујитну и Оксфорду. Он је дочекао чувеношт, и живео у Италији како је хтео. Трпео је да му се чини криво, или је и сам чинио криво. Кийтс сасе то није био ни чинио. Живот и рад прођене тако да је Кийтс за гробну плочу своју одредио овакав напис: Here lies one whose name may not be written, овде лежи онај чије је име било записано по води. Нећутим ако се при размишљању о Кийтсу захвати шире, потражи и ван Енглеске знатан човек и лирик који је живео и радио у доба обнове

грчким и сала у филозофији и у поезији, и у доба француске револуције и наполеона, онда уз Кјјтса, Енглез-Грка, стаја један још хомогеније ~~Француз~~ сродан и несрћан поет него што је био ћели. мислимо на Немца-Грка ~~Хелдерлина~~ дарина. То је ~~било~~ један од најспиритуалнијих романтичних песника. Он са својим фрагментима, као Кјјтс са својима, сличан је једном јасно затврђеном храму, од којег саским по грчким, имамо данас по један животни стуб, по део животног цикла, по неким ~~било~~ величествене груме нудности и често, каква је и онај горе наведен. Као дух и сенка, Кјјтсу је Хелдерлин двојник. Кјјтс има сонет, писан пошто је видио остатаке грчке мраморне скулптуре, и у том сонету израза који до искапи ~~заки~~ за дело и живот његов и Хелдерлинов: *a sun, a shadow of magnitude*, сунце, и сенка величествености. Хелдерлинка и Кјјтса видимо у тајанственом односу сопствене. Хелдерлин, тајанствено, и јесте и није Кјјтсов савременик. Родио се двадесет четири године пре Кјјтса, преминео Кјјтса са двадесет две године. Али како је четрдесет три године живео у будилу, оставио ~~и смрт~~ живот и ~~и рад~~ само неколико година пред уранак ~~XIX~~ века, можда најзначајније епохе ликовног писања у Европи.

Истакнемо две крупне чињенице: обнову класичног грчког духа и француску револуцију, у колу енглеских лиричара тога доба, Ејрона је више понео био дух савремене револуције него онај античких времена. Ћели је спајао осетљивости за једно и друго, и кроз чисто романтичке опшеве и песме унесао љубави у свет охрабрења и претње и спиритуалне и материјалне слободе. Хелдерлин, скроз Грач по природи и по образовању, понекад је само упирао поглед у француску слободу; не као поет, него као човек-Немац, кога је страховито политичко и друштвено стање у отаџбини болео као грађанина и лично индивидуу. Хелдерлин, како мочно давровит као мислилац и песник, исколован и замредно васпитан, проводио је бедан смртмалски живот ~~и~~ преметора по прзватом кућама. Кјјтса песника и човека француска револуција није осетно танка. Њега је сустигло и танко коњко време око и после ватерлоа, када је он стасао био до кљадњства и до свести о свом војниву. Кјјтс се рођао Грач. Али ~~и~~ скромног порекла несигурних средстава, он је почес учили хирургију и фармакологију. ~~и~~ танку ~~и~~ највиши грчки трагичар, ~~и~~ се проле ~~и~~ својом ~~и~~ смртном, духом лепоте у грчком смислу, принципима аристратичне лепоте која почива

са мантом и сном, а спршава са мудросту. Кийтс и Хелдерлин, слично деле савремене задатке са најближим сајереницима. У духу Хелдерличову није стојао проблем ~~историје~~ историје: то је преузео његов присни друг Хегел. У духу Кийтсову, није стојао проблем грађанске и друштвене слободе: то је преузео савременик Шели. Генији Хелдерлина и Кийтса носили су у грбу свом крила над отвореном калгом. И ум крилат, и машта крилата. Живот од сна, сан од мудрости. уза све решно се припојава спирит, над свим реалностима стоји трепет поезије, а над овим трепет метафизике.

Поетски нагон је Кийтса вукао Платоновим идејама. Пре свега оној по којој се: истине запажа оргбном душевим врше од десет хиљада очију. Кийтс је, не може се тачније, рекао то исто у једном писму пријатељу: "Что манта обухвати као лепоту, чара бити истине, свеједно да ли је пре тога постојало или није". Ту је основа основа тзве Кийтсова: да чарта саглеђа лепоту света, а иза лепоте да стоји истине. У истом писму се надовезује много цитирано Кийтсово; *O for a life of sensations,* то јест, прво думине или поетско запажање света као лепоте, па затим интелектуално продирање до истине. То сад још треба допунити Платоновим: да истине до које се долази кроз лепоте, треба да буде мудрост као највиши степен лепоте, према којој, мудрост, то јест, свака лепота остаје помало хаотична. По подударању идеја, Кийтс је у чаробном кругу Платона. Али по изразу он је у исто тако чаробном кругу грчких трагичара, као и Хелдеркин. Платон, мислилац светла грчке филозофије, који на врхунцу лепота је до мудрост удаљену са суперским добром, Платон се изражавао ведро. Платон је био једини велики грчки поетски дар који је није "узалуд покушавао да најрадосније каже радосно". Велики грчки трагичари донели су другу величанственост: да и најрадосније само кроз тугу могу речи. Кийтс и Хелдерлин, и у том смислу су у грчкој традицији. Обоји лица откривају непрестано лепоту света, реалну и апстрактну, радост вихова од тога грчки је френетична, радост та је суптина њихове поезије; али израз је ~~тешак~~ тужан. Може се за Хелдерлина и Кийтса рећи да су два спиритуална оптимиста, али израз је ту ^{Га.}

Најбоља енглеска лирика прва је на свету по спиритуалности својој. Као сва велика романтика, и спиритуална романтика се зачела у Немачкој; али је у Енглеској узрасла до највишег дometа. У најбољој енглеској лирици нема песме без метафизичког трепета, нема ~~тешак~~

песме у којој не би певала, како рече Ђермонтов у свом анђелу, она песма коју је певao анђeo кад је душу песника носио на земаљу, и коју песник не може да заборави. у најбољој енглеској лирици нема сензуалности, нема хуле на небо и земаљу, нема грубог пессимизма, јер нема никада присуства истине без присуства лепоте. Вечна љубавна чешља у најбољој енглеској лирици окренута је, у последњој линији само лепоти света. Само тај љубав не подлежи закону страсних сукњесија по којем се љубави друге врсте нити утезавају, нити суслимују само муче, и најзад падају и пролазе. у енглеској лирици отуда нема химни женаама и полној љубави а има ода западном ветру, ~~име~~ ода славујеву певашу, ~~име~~ ода грчкој урни, ~~име~~ духу ноћи. Најбоља енглеска лирика је сва на трагу антике и својих класика, на трагу Спенсера, Милтена, Шекспира. Енглески најбољи лиричари су људи "који читају много књига, али да иду у митову прошлост, веома су да украсе језик и оживју га музиком". / Ченопир, хроник IV /. Одјакови материјат језика, који чини увек благоглаван у прози, али по чудесној ортографији својој може исти слог или исти вокални звук да даде са ~~не~~ различитим групама слова и гласова, тај језик, кад даде до сликовала, ће невероватне музичке могућности. ако се томе дода занредно ленсинграфско благо енглеског језика, и два духа у енглеском језику, латинском и германском, постаје разумљива јединствена неисцрпност у грађеву стихова за даровите стихотворце. Кели и Кјјтс су у том смислу славуји, не људи. Што је дамундно писао о стиху мислећи на звучни такијамски језик, може се још класичније документовати стиховима Ворлсворда, Шелија, Кјјтса, Свинберка, и других. "...савршеч стих је апсолутни кипромилав, бескрак; он држи у себи речи са кохезијом једног димаманта..." Такак стихови се можда нада све друге код Кјјтса ређају, скла~~дају~~ пају, полежу један по другом, ~~да~~ лаки природни мени, као небесни снег.

Џон Кјјтс није аристократ по рођењу. Дед по матери радио је као врста индустрије. Отац Кјјтсов је био радник код свог будућег госта. Из тог брака се родила три сина и кћер. Џон је био прво дете једне и однице темпераментне чекаче за матер још изуреде лане, тврди се да ће доста ~~да~~ кривице за жену смрт, и за превремено рођење и некан организам првог летета. ~~и~~ После смрти родитеља, Џон, најстарији од четворо сирочади, пун нежних породичних осећаја по пркради, много је заговара ту војводину. Написао је један сонет браћи посвећен: чиста слика енглеског експресијера и смрадног живота малих ~~и~~.

5

људи. Тешко је било и радосно назвати радосни. Слутња даје све проћи.
И прошло је. Ђрат њорђе се склонио и отишао у Америку. Том је умро на цо-
новим рукама. О сестри нема трага у хроници посве смрти Кийтсовае. Иако јак
Кийто није био одличас. даровити по правилу не воле школу. Позив у акли-
је готов, и он се опира и десади основни наставе, и ускости стручне на-
ставе. Кийто фармаколог, то је сушта контрадикција. Кийто хирург је показа-
вао необичну вештину али се он сам, нагонски, једнако чудно тој вештини.
Сачуваници су спомињали лепу главу и косу Кийтсовој, и речитост после раз-
дражења. Волео је дечко Кийто и да се бије, али га то није разомо, постао
је немак и средњег стања. Гасније је песник Колериц забележио да је имао
чудно старачку руку. Поетски нагон изгледа да се у Кийтсу јавио јасно
кад му је била седамнаест година, и покто је већ две године раније почело
страстно да пита, и нарочито, пошто је голем утиесок училишта на њега посе-
вија ~~спасава~~ чуvenог енглеског песника XVII века, Спенсера. У оста-
вом почетци су, као узак, били и нејасни, и мезини, и скрипни. Кийтсу је
била двадесета година кад је отворено показано другу Карку сонет Писано
кад је Ди Хант изашао из затвора. Кийто јесу није знао да је Грк, мислио
је да га занимају борба и борци јавног енглеског живота онога доба.

Та песница није никаква наручите поезија, али је
можда мало израз политичких и друштвених симпатија, ико не опредељења.
Хант /Lough Hunt/ је ово у оно време истакнута и позната личност као
публицист и као политички ~~демократ~~ доктринар. Гесник и ко-
винар, далеко нико ово друго; уредник једне борбене конденсне ревије,
Експресс-а; по политичкиј бије слободоумни партијал. То је била епоха
владавине двојише Ђорђа, Ђорђа I и Ђорђа II. Овај први, одличних мо-
ралних квалитета као муж и отац, био је као краљ апсолутистичком настро-
јен, и подржавао у владавини од аристократа, Торијевца. Син његов, још
ка наследник престола задобијен за партију Бинговца од чуvenих опози-
ционих министарца Гарса, Чарлдата и сопства, показао се убрзо као распишни
и брутални. Сем тога, кад је после регентства постао владар, изневерко је
Бинговце, сва министарства гајевши Торијевина, што је изазвало бурне по-
ступке на левој страни. С политичке ~~странице~~ стране дакле, право, борба
двеју странака; затим, немирно време пред одлучују борбе против Еапоне-
она, Ватерло. С друге стране, разврат у друштву под развратним и скан- ~~данским~~

крајем охол став аристократа по рођењу према свим осталим класама; у граванству незадовољства, немира, огорчљава критике; појава разних хантова и неких трезвених младаца света који се стидес става у земљи. Кијтс се ниједном политичком ни тада ни после, али је вероватно био начисто на којој му је страно место, и природно је што се ~~некада~~^{некада} од скројног по-рекла обрадовао ~~ослобођену~~^{избеку}. Који је због написа против члана краљевског дома био осуђен на ~~це~~ године затвора. Млади Кларк је показао Ханту сонет и приказао затим и песника. Тамо је почeo однос који се претворио у пријатељство, али због којега је Кијтс имао тешко да пропати. Људи из Ханту противног тabora писаћe и инспирисаћe одвратне кротике на прво штампано ~~дело~~ дело Кијтсово дугачку поему Индимион. Кад је наслије дружилишко смо Ханта пришао и стари Кларк, некада директор школе у којој се дечаку ~~Кијтс~~ учио, десније се одлучао момент у правом "школовању" Кијтса. директор доноси једне ~~вечери~~^{утре} премерак Иакијаде у Чамланову преводу. Кијтс је ~~дазвао~~^{дазвао} по болничарима, приседео ~~и~~ ~~који~~ читајући са директором Смира. Сутрадан је био ~~гетов~~^{Би} сонет

ром Смира. ~~Би~~ је улбужен, потресен, нов човек. Сутрадан је ~~бис~~^{бис} готов сонет Кад први пут загледах у Чамланова Смира, шта би тек било да је Кијтс могао читати оригинал! После неколико простих редака, млади се поје заљеће орловски у алегорију којом ће назати како је видео недостижну и усамљену величину Смира:

*Then fell I little alone watcher of the skies
When a new planet swirled into her bairn;
On little stony ~~shore~~^{shore} where with eagle eyes*

*He stared at the ~~shore~~^{shore} — and all his fear
Lurid'd at each other ~~whirl~~^{whirl} a wild ~~surprise~~^{surprise} —
From "where" ~~near~~^{near} he ~~was~~^{was} —*
Осетих се тада ~~којо~~ и питаћ меба над у видакруг му нова звезда планета, илјко храсти Кортец, орловских очију над погледом се зари изнад Пацифика (док комчад на борду забуњена од слутви гледа се у чуду) без речи се зашири у врх даријатски.

Сва једноставна и грандозна визија одаје већ песнику високе моћи одушењења и високог израза.

У Хантовој библиотеци наместили су Кијтсу постељу да може удобније читати и радити. У тој ~~капели~~ сени је написан одуж спас Сак и поезија. Дух ~~и~~ стихотворац већ су у пуном ~~маху~~ мају. Слика лети за склоном идеја се развија првејашно, чара свилено Јијтсово слатково и искротично његов листам. Дакоћа рада вуче почетника-песника мејтимично у пренатрпност. Али, не иако Кијтс бадава од првих својих корака у велике

7

поеме и у дугачке песме са драмским или филозофским концепцијама. У раној овој песми Јујтс се сабира са мада себом, аутокритичком проматрашта ради синтетише свој комплексо стварања и поступака:

... I thought no great ministering reason wrote
But the dark mysteries of human souls
To clear conceiving, yet there ever rolls
A vast idea before me ---

дакле, иако неки велики разум још не срећује тамне мистерије људских душа у јасан концепт, "ипак, већа преда мном узек нека бројствана идеја". Та је песма некако програматична по Јујтсу већ и самим насловом Sleep and Poetry, даље спазаје и поезија. Јујтс по правилу истоветује мада поетског стварања ~~sleeping~~ са сном и ~~poetry~~ са уснивањем. Сматрено и доказивано мора се затим још и песнички уснијти, да би се чулка и апсолутна кејота спиде и истоветовале. Сви фантазије мистички трепет над стварима, то је за Јујтса очновите, теорија естетике. "Не срем паборавити сак мирни с маковом круницом ~~sleep~~ на глави", стоји у овој песми, и стојаје још у другима. Јујтсова драга фигура из грчкога мита која ће бити предмет прве дугачке поеме, јесте Ендимион пастир или принц или хоаџ које је испуњавајућа жеда да бы до бесмртног и остане икад, и да непрестано спава или полу-спава иако би непрестано могао сневати. Невто пре Ендимиона појавила се мала збирка разних стихованих састава Miscellanous Poems. Јујтсу је тада била двадесет друга година, и остало му је свега још три и по године живота, и мада од тога за рад, ~~збирка~~ је била посвећена Ханту. Вероватно као човеку; нити као песнику, нити као ~~писцу~~ који је величаш Наполеона, тада вијо симплутог у Британској. Као што често бива са првим његовим младим писацем који не ~~заноси~~ нарочито амбициозно свој први покушај, књига се није продавала, нико о њој у јавности није говорио. Песници су можда књигу и прелистали, чешто мада и запамтили, али су, онако дубоко човече сматрали да се ту, добро с рђавим, јавио тек један песник имзе.

Код је неко од критичара запамтило да је књига посвећена. Јујтс сам био ~~издавач~~ и ~~издавач~~ једностајно од своје прве поетске збирке, дозволићено би исте године, 1817-те, у јесен, изашао Ендимион, велики спав у четири дела. Издавач је био Џон Тейјор / Taylor /, и са њим Хески / Hessey /, ~~и~~ обични трговци-издавачи. Тим издавачима, нарочито Хескију ~~издавао~~ је Јујтс веома аналитичка писма о суштини поезије и песника. У Тейјоровој преписци опет је доказа да се он зналашо и пријатељски стварао за поезију и Маркус Лин.

Ендимион је дакле с добрым надама пунтен био у свет.

У грчком миту, пастир или ловец Ендимион јавља се или као ~~—~~ правдољубиви син Зевсов кога је отац даровао кто је желео; или као замрено лен и месецом чудно танет младић који је од своје стране замео богињу месеца Селену. Она га је однела на дивно ~~острво~~ острво и стално га успаљају да би једнако могла да га луби. Та романтика, грчки чувар и историјски првак идеалности, материјалнији однос да се раскива у безброй сцена природних и мистичних, одговарао је Кифтсу. Скоро све што се у спену догађа, уснивање је Ендимионово. Тако као да Европин Чайад Хагролд у стварности Ендимион путује кроз пределе и анатолијске споми-
ни. Ако се мало и разбудиши буђи даље стварност ће речеса касније рости, митски у лирици такође Грк, "међу јавом и нед сном". Поема је ~~—~~ пунна личности ~~—~~ и односа. Кифтс, са својом баснословном лакотом успешијава својих и туђих снова, вере се са стиховима као бујна лоза на јујном сунцу. Има и ту претрпанисти, или има "кванности" какве нико још није казао. Грација фигура и звук смишљају. Њега Кифтсова мејтимично као да мајстора, али вавља се и ту једна пространа идеја, само засада још без без тврдо сачињена капуна, без грчке језгронитости за мисао и осећај. ~~—~~ Велики приј-
~~ајад~~ чар је ~~на~~ сваком месту поеме присутан. Овако почиње једна бањатска сце-
ни:

To sorrow
I bade you now
And thought to have her far away behind,
But sheeny, sheerly.
She lood me dearly....

Ендимион гледан од почетка према скретку, није целина, није се све појединачно скило у једно, све супротно и сударно измирило. Али гледан од скретка према почетку, спев избације суштину Кифтсоне концепције света и нон-пешадије посматре.

7

Кифтс је једнога дана отишао да види од порта Ен-
глена у Енглеску довезени партенонски мрамор. То је било још једно велико грчко уобуђење за њега, у сопству поводом те пластике написаном, ~~—~~ чланском ~~—~~ Кифтс чије ноге радосно да тако радисмо: смртност човека стеји над човеком који је богојевна рода по лицу и стварајућој моћи:

And each unspared private and steer
Of giddy hardship till we 'e aint die
Like a mill cope looking at the ody...
And never die and never die.

Споменак љубави човек који да подне јужаке
Да донесе га у њега покори.

Кад пред очи човека стане велика лепота стварема од човека, неминовно се јави помисао на смрт; божански напори ће у делу остати за вечношћу, онај кој је божанска чароре дао, мора умрети. А можда је Кийтс у то време већ наслуђивао своју туберкулозу и видио себе у сну као умирућег орла. Можда су га раниле, ипак, свирепе критике на Индимиона кроз које је таџијевска штампа вређала у њему човека скромног положаја, онога који пере боце и реторте. Хелдерлину је давано на знање да он, као учител у приват-
~~ијади у смрт~~
који јути спаха управо међу службичад. Кийтс се осећа као обесен орао, који никад гледа у небо. ~~свој тужни сас~~
Хелдерлин саскоје у дланују туговним меночима дистичном ~~изразим~~ ној јути, спада управо међу слуге. Кийтс се види у тужном сну као болестан орао који ~~—~~ у небо гледа. Хелдерлин каже у Тугованки Менона над ~~дистичном~~ свој тужни сас: *К чито ли са зема за човека сваког
најзапач сас:*

*und Neuanfang
Kam von der Stunde vier neuerlich den Transport Traum.*

Дах та два Грка, увек "са идејом пред собом", увек луцидни и мудри, остајали су спиритуални оптимисти. Хелдерлин је ~~—~~ пре ћега имао филозофску мисао о измирењу свега, о неминовном враћању младости и радости, и о "новој години душе". А Кийтс је волео критику и аутокритику ~~—~~ над стваралаштвом као и стваралаштво; као надлетање себе свима, као нов божански чарор генија који и треба да напусти место ~~—~~ на које ~~—~~ је постојаво.

Кийтс, двадесет десет година ~~—~~ стар, предаје јавности Индимиона са кратичним предговором јединственог квалитета. У предговорим стоји сем другог, да је то дело "важне гроздничав покујај не-
гн доло". А у писму Кеспију читајемо: "...~~која~~ је тзвом како сас људи сагре-
да га дади. Да сакије држати чад, па да буде смртнома бих па чакајо. Са
Индимионом ја сам плавао стечко у море, и утолико боље познао стene, жи-
ви песак.... Писао сам га самостално, и без суда; а доји ће време кад ћу
писати самостално, и са судом. Гениј поезије имајам себе да спасе у чове-
ку. Не може узрети ни по закону ни по пропису... Важе волим да не успи,
неко да не покушам стати међу најбоље". То је ратно растањавање недовршelog од оног што дозрева, та сикозофсна извесност да ће се растањавати једног дана саставити, то је већ био Кийтс који иде да стане међу најбоље. Само, признавање не му је и Хелдерлину, пасти на кртво чело. А међутим су грубе критике на Индимиона биле песникови жетви. Имао је Кийтс човечано је

холебњивих часака. "Понекад имамо да мозда ипак треба да идем у Едимбург и довољом медицинске студије." Али то је било, како је Кјјтс сам ради говором о дејству критике, само "четврт тренутка". У другом писму напомене: "Похвале или покуда имају само тренутни утицај на човека који је предан љубави за апстрактну лепоту, и само већ сам по себи строг критичар спо га дела. Ноја властите критичке пречујеши је бах испорачано тело ~~који~~ од онога који ми могу причинити Бланвуд или Квортини."⁶ па спет другом приликом: "Ја искључом да је све то само четврт тренутка, а ја ћу стати међу енглеске песнике после смрти". Кјјтс је све ~~рамо~~ чинио, па је рано именовао смрт као услов на испуњење, за довољење у камирењу свега што се у његову животу и раду дешавало. Спиритуални романтичар је они ствараоци који се прво развијају са филозофском разумевањем света, па затим постају посвећени. Кјјтс и Хелдерлин су понајлепши примери за ~~тј~~ савремено ~~тј~~ духовно устројство. И Хелдерлин је рано осетио да ће сва своја део примити, и моля га поднећи посто умре:⁷ В склоните ми, да бих поднео, синима ни љубав
безданок са срца;

*O nekt! dass ichs erbore, mir das
Lied, das göttliche, mir noch hörte.*

Судбине Кјјтсу замата синима имају са срцем Хелдерлину је синима свест са чела.

Сам напад на Кјјтса доказани су од консервативних торијеаских ревија. Бланвудов магазин је уређивао Бланвуд а помагао му је, осим других, Џон Донкарт, уредник лондонске Quarterly review. И до данас је енглески обичај да се критички прегледи дају анонимно или под иницијалима, а већ енглески је тајакоје да се уче бутати. Кјјтса се није могао утврдити да се не ~~зна~~ да је дато појада, ко је у Бланвуду писао под иницијалом З, прво напад на Ханта, па затим на Кјјтса. Нисам се да је био Донкарт, ако и руку јединог човека, пројавио касније скорбија. После чланка против Ханта пише Кјјтс другу: "Никада нисам читао никога отровније... а наредни чланак је сигурно разевриман за мене". И докле је очекивано: "Тој младим", писао је З, "изгледа да је од природе добио дарове не сваком дешава... Али дешаваје најправији и највише иззвешташеном верификатору на свим дана / Хант / савладало је слабачког матура Фарнерије, и учирало га у жеан да напусти боце и реторте. Хант је бедан песник, али веома све

Кјјтс је још беднији песник, и један неочекан дервиш који је учимо све

могуће да упропасти малобројне своје добре особине... Ђоље је и мудрије умрети од глади као апостол чијо чаро пеоци, дакле, иратите се у кућама, гospodine Цоне, вратите се фасеторима и шокуцима. Али, за Бога милога, не мојте и преко теште раздавати толико представа да раслабљаваме и спавати колико кроз поезију". Оличе критике се јавиле и у *Quarterly review*,

The British critic. Лорду Вајрону се учинило да се "Едем Кјјтсу" и сумње нико говори и што је у једном гласку: "Достаје тим Кјјтсом што чине чиње други, ја ћу њу склонити можу". У ономеловима критика где се говори о чему треба о поезији, има местничких и тачних замерана; али ~~се~~ ^{се} конвенционалне, само "раслабљене" наименије онога што је Кјјтс далеко боље казао сам о својој поезији у Предистоју, у предговору. Зла судбина Кјјтсова, све у свему узети, није лемала у критикама него у оквности да су увредљиви напади дошли да се додаду трајавом здрављу Кјјтсову и ~~се~~ ^{се} материјалним приликама. Писац Кјјтс: "Осечам да нико чеју бити заправо здрав." Да затим други ~~—~~ пут: "Иако два брата, један је с оне стране океана, а други себлиш гробу. Бубав коју осечам за браћу, и која се болом храми, постала је тако дубока, да премака љубав коју човек осећа према женама". ~~Ко~~ и ту Кјјтс-Грк, обожавајући највишијег ероса, највишијег ранга лепоте. Едем је ~~се~~ ^{се} мочам предмет љубави браћа, вики предмет, сан и поезија јој вики свет са ~~се~~ својим квалитетима и постикама у тим лепотама, ~~највишији~~. А несрећни Кјјтс је у ово време био замужблен, да губерији на брату и тају, и након чако биша над човек јасно осети болест, али неће да призна, Кјјтс се решава на врату бежаша ~~од~~ сама себе, па разнодно путовање по Европској са другом бруном. Ну тојашки су гимнце, рокота, она се, има дланних прајева, и има сва Енглеска кад је лепа, крајева "апстрактне лепоте". То је путовање дакле било ~~мисија~~ ^{мисија} за многе лепе песме. ~~Али~~ ^{Због} ^{због} је дуго трајало, и водило кроз бродовите пределе нагних атмосферских промена, болест у Кјјтсу узе мај, и он се једнога ~~пожали~~ ^{згуби} на гумобашу, ~~и~~ грознице ^и малаксалост. Робне значе појачавала су писма с стакну болести код брата Тома. У души Кјјтсовој је ужас: да може дели крај пре жетве:

*When I have fears that I may cease to be
Before my ripen'd my training brain ...*

Он се враћа у Лондон са самим знацима болести од које су неће бити лека: туберкулоза у грлу, па затим и у шуљама. Међу песницима и писцима пронела се вест о Кјјтсову обожавцу. Дефинитивно трагична оквност, како већ бива,

потегне у реакцију пре свега хипокрите, место да је невољним човеку помогне стварно, појачава се ~~тешкој~~ страдање трагичнога узизивањем на тобожње криице за трагедију. Јајтсово обожење тумаче се као последника јаде његова од критика. Ели, у једном писму, пише је Кјјтс добро најад лудима! Вајрон је ~~се~~ у спев свој дон Хуан унео беналност: да је Кјјтс ~~жртва~~ убијен од критике. ~~Много чине, дај ослободи~~ добри људи ~~у~~ све до наших дана ~~и~~ како повод погоршају Јајтсове болести, ~~и~~ критичког ~~и~~ чинодела тобожње самрено поради ~~и~~ рану Врон, коју је Кјјтс страшно био занапао, и, текмо болестам, све љубоморније волео. Недавно ~~је~~ ^{извршио} пронађена преписка сестре Кјјтсове са Фани Врон, и та су писма потпуно опрадла од неправедне осуде девојку. Кјјтс је оболео од болести која је сатрла попа ~~и~~ његове породице. Кјјтс, иако верен са девојком, није се оженио, зато што је ~~и~~ био Кјјтс ~~фамилији~~ по грчком ~~и~~ да је поезија чаровитија од љубавниште, и дасе се заборавља ради ове / ~~Фамилији~~ ^{чаробне} ~~и~~ ^{чаробне} / ~~и~~ је биле ~~и~~ Кјјтсов у месечини. Има у Видимону стих: остро се у месец загледало. И премда је Кјјтс писао врло љубоморна писма, умро је природном смрти. У Јајтсовој поезији има само мало љубавних песама, и ниједна од њих није међу кајлевима и бесмртними. Кјјтс је био метафизичар. Од свих критика " боледи" га је само аутокритичка критика филозофског ума у љену која она да човек савременог стваралаштва не може да човека изгубиши дају је мајстри зна и воли или је ~~и~~ не ствара. А од разних ероса, у љену је последња реч говорио највиши ерос, онай Платонов, који га је у најмодернији љубавни замес бацио пред грчком урнок и на ћој у мрамор у извајаној лепоти ~~и~~ је метафизично ^и откровено да је лепота истина. Кјјтс је био метафизичар и спиритуални романтик и енглески људи.

За искеску смрти је карактеристична метафорика, спиритуалност, занос за абсолютним лепотама, дубав зборне који су у гробу, смеједио да ли су дубавши пријатељем, раскуном души, љутим дече. Екједна поезија нема толико личних елегија међу најлепшим песмама, колико енглеска поезија. Браунинг је била чланак "еним који гаји по сушцу", *outbreeder*, неки је написао над истицајством слогају Лонсгоу педесет станица дугу, сву од величава поезије и смрти. Михтон има чувају елегију над другом који се удавио. Јоне Едгара Поа злочин поезија, све те жени пева у гробу. Тенисон има дивну елегију над чувањим именем политичке историје Чарлса.

Халиам. Но за ли се иши метафизички и поетски назади отсуство умрлога при првом Вожифу без њега него што је једној строфи канао Тенисон: *Васаје*

*Agony at Christmas did we weep
The holy round the Christmas Hearth;
The silent now possessed the earth;
And silently fell our Christmas eve.*

(Узгред да подучимо један карактеристичан детаљ код енглеских романтичара: сви онк осећају поезију навечерја, се чешћа прачаска, чешћа радост, љубавност, удаљеност од остварења, од материје и шума. "Слађе су мелодије које се увом не чују, од оних које се чују", писао је Кјјтс. Кјјтс је испевао напредну поему Навечерје ст. Агнесе; сатанко је даље написао фрагмент Навечерје са. Марка. Тенисон је чимође испевао Навечерје са. Агнесе). Шели је у дас маха, у длактору и у Енпихидмону писао расподију плаконске љубави и највишег вроса. И тако читав ред песника: Колериц, Росети, Ераунинг, Влејк, Банбери, Валтер де ла Мар, Јетс, и многи други, сви витези спиритуалне лепоте и романтизма. Наравно, пролазил су и они кроз страсти људске, али поезију су скнатали само као сублимацију. Кјјтс пише у једном писму: "...струје идеју жизни о свима неким страстима коју са љубави: све су она, кад се сублимишу, креативне, и стварају суштинску лепоту".

У Кјјтсову животу и раду све се сублими~~овало~~: живот кроз болест, болест кроз поезију, љубав кроз смрт. Усрд љубави, као и Хелдерлину, дома је и Кјјтсу растањак, сублимирани растањак трагичне вредности. Хелдерлин, раставни се од г-ђе ротард, своје длотиме, написао је песму Растањак. Стас је "суверено" пред почетку; онако неко ће ~~написати~~ Кјјтс певати: да се пред храбром гледа истини у очи открива лепота истине, и да је то врхунац човечје суверености. Хиперион читамо речено у којима је Кјјтс о дух преображења свега у лепоту и метафизичку вредност:

*Knugeln will ich. Willeinst och ich mi lange Zeit,
dokma! doch bair. Bair verblattet ist
Sauer des Wunsches, und fröhlich,
fand den Schönen, fand sind wir...*

... doch jetzt fast (nur)

~~Wair die Stelle des Abschieds,~~
~~zu schreien wie kurz es war~~

... Sauer, und zittern Bair
Was aus mögler Leid, her ob, und Göttergral,

А Кјјтс у једном знаменитом монологу свога фрагмента Хиперион пева суверен

~~und sprach in Plausch
Flieg in Lüft der Gott mir auf~~

држање јунака пред истином која нас гледа из судбине, из светских закони,
и која је увек лепа, ако не чулном лепотом а оно апстрактном духовном;

*Now comes the pair of trouble, to whose 'tis given.
O folly. For to bear all needeth ~~trouble~~,
and to courage circumspection, all calm,
that is the top of sovereignty*

~~И Кийт је спевао растанак у све споменутој песми узас смрти растанак од
погијеје и раде од звезда и облака. Дакле што је песма~~

И Кийт је спевао растанак, али растанак од поезије к раду, од звезда и облака, па од жене. А кад је осетио да ~~—~~ са смрћу идеји растанак од жене, писао је у једном писму ~~Spring!~~ ... највише бих волео да могу башти конку, па да буде љубав или смрт". Кийт је суверено гледао истину у очи, знао да ће смрт са својом снагом и лепотом. И збила, сублимисана љубав ће учинити да ~~—~~ у последњој години живота донесе величје дес снога што је помајбоде у његовој поезији. "Зада је Кийт за живота још једну збирку песама и пеосама, претпоследњу. Последња је докла десета година после његове смрти.

За свеје дугачке посме Кийт је, сем грчких мотива — Дијон, Хиперион, Кампа — усвојио и средњевековне. Изабела или саксија босиља италијански је, Бокачијев мотив; ~~—~~ јевовито грозан мотив о љубавци која глаку убијеног драгог замокњава у саксију босиљка. Овај мотив није у складу са Кийтсом, али је ~~—~~ израз драмског нагона који је у њему јачао и тражио своје. Фрагмент Хиперион, са темом борбе ^{неба} династија грчких богова, сасвим је јасан и позитивно јасан доказ да је Кийтса вукло у драму, можда у историску трагедију — има један фрагмент пјеворници намењене историске драме — можда у трагедији духовних коби, након је Шекспиров Хамлет или Гетеов Торквато Тасо. И ^{Варварскија} закон отворио је сврстана бисте шебести, и закршена и понижавши и запади по сам јесте Навечерје са Агнеле, са темом уснивања драгог и субеног у одређену ноћ, и после одређених поступака: пост ^У легања у постельу у потпуној јамишини. Тад ^и спав, пун чаробних платна и визија, пун средњевековне романтике која зови ноћ и бдева, пун драмских градаџија. О лепоти Кийтсих стихова да и не говоримо. На тим стиховима се не осећа виртуозност, не види скопчавање рима. То су ~~—~~ хаки облаци који се сами рађају и умножавају, ~~—~~ пластицизирају, ~~—~~ боре и гоне. Наводимо ^{тако} струфи, са атмосфером зиме ~~—~~ у капели средњевековног дворца! Задесад се измотно бог:

*For greater be smit, this patient, holy man,
Has bodes his bane, and yields to his bane*

And now solerath weare, barefoot, wond,
Along the steep viole, by slow degrees.
The sculptured dead, in cast cold, seem to freeze,
Impriort in their proptorial robes.
Night's lead, plowyr in dumb sleep, lies.
He remte by, and at wad groat parts,
To shud now they way ova hi sic hode and haile.

А у ~~—~~ преводу доносимо приказ заплахе двојке Македоније, једну од многих варијација како је Кјјтс, песник сна, осећао тајну заспљости[✓] биће човечје које иматело, али нема страсти ни земаљску свест:

~~Одјетела је сва, к'о мис'о~~

Одјетела је сва, к'о мис'о, до сутрањега дана,
Заштићена дотле ~~и~~ од радости и од бола,
Заклопљена к'о обредник из ког се молитва читала,
Заштићена од сунца и од ниште,
К'о ружа што затвара се да пуповац опет буде.

Како је сва та романтика, она пејзажа, она тајанства у бићу човекову, наше сва ~~и~~ истину истине! Енглеска лирика је увек озбиљна, достојанствена, у теми да увеличи наше суверени принципи света. ~~—~~ Кјјтсова романтика богата је симболиком, ~~чештварна~~ у рафинеријама ~~кнез~~ изразности, али ~~и~~ све то није прецизност, а није израз личних емоција, кад јесте, онда када емоција стоји човек-дух, душа метафизичка. Једном првима Кјјтс је казао врло напомену гласну: I think poetry should surprise by a fine excess, ја сматрам да поетика треба да изменајује тваним прекомерностима. Ми у овој врло изауђеној дефиницији осећамо грчко језгро ~~и~~ коно необичну, прекомерну коничину одређује таква каквоста, онда је под редак и скуп. Кјјтсова романтика, тако где је ~~—~~ најбоље, то је збила ~~a fine excess~~, романтика за коју јашчи укус мисли.

У Хиперону, да је Кјјтс стигао да га доври, дао он био сигурно једно од ~~својих~~ главних дела грчке инструмације. Гонитељија је била широка, ~~и~~ драмска, судбински јака, ~~и~~ асиреленски величамостана. Стару титанку винограду багови сплављају и омишују ~~изада~~ изнад династија. Све је a fine excess: ~~и~~ богови су они који су поражени; богови триумфују; боговске су паментације; боговске мудрости; боговска хепата жадних распољује стаја. И све је драма у фрагменту од свега три певања. Титан Сатур ~~и~~ је чисто антички стил: бог охол, ~~и~~ самоубив, хладно очајај; скренут у друга; но ме је опустисио[✓] и види само гроботу своја пада. Оцеанус је велики стих модерне и спиритуалне романтике, покујвиј Кјјтс да у томе титану олакши онога који види да је свака велика истинка и лепота, ~~и~~ чија ће уста мудрост рагесно казати истину која је тешка, али

искак са од лепоте. Кийтс је у Океануса ставио манту и велике мислене снаге. У напредном монологу тога титана предио је Кийтс од своје стране Хелдеринову мисао: да све почне у радости, и спречи са империјем. Стари богови су почели у радости, њихов хваст је био леп, једна победа за себе. А сада узмичу предњима које су сами родили и изметовали лепима и јачима од себе. И зато вели Океанус "нисмо ни од њих више ~~победи~~^{победа} и то што је од нас био безоблични хаос". Иде нов закон, иде нова лепота! Врхунац драмски у поеми изгледа да је требао бити под старог бога сунца, титана Хермана, и улазак у његово царство Аполона. Хиперион је био љав од затрећи пламена, а требао је да га ~~захвати~~ овај који ће владати у име поезије и лепоте. Грчка религија и филозофија није одважала од лепоте ни снагу, ни мудрост. Океанус је срећан што ће лепота везати препоз генерација; он се диви лепоти икадог олимпијца који ће ~~захватити~~ ^{захватити} наше о свима и влади боговима заједно:

— — — who do tower
Above us in their beauty, and most reign
In right thereof; for 'tis the eternal law
That first in beauty shall be first in right.

Све у овој поеми, на мајост недовршеност, има величественост: декорације, мисли, речи. Који зadatak за спиритуалног Кийтса; извести помирење сиромаше моћи титанске са поетском молју олимпијском! Аполон јавља у трећем певашу, уз мајку музу Ичномозму. Кийтс прелази у модеран стил: Аполон је меланхоличан, немирај, слутња због свога пророчтва о новој лепоти, док говори,

— — — Јас јасноши вјас
Да јаси свој из ћаса

Фрагмент се прекида у моменту када Аполон треба од Ичномозме да премине атре-
буте бога-песника и бога лепоте.

[Аполон] је остава торса са мекодиозним вратом. И
Кийтс и Хелдерин су остави торса са мекодиозним вратом. Хелдерин има
~~преморен~~ ^{преморен} ~~шегу~~ ^{шегу} бледине изборе:

Уди ме, и не виши се, шешим
Виши јас, да бледим ...

Кийтс нема ни половину живота. Тужно је читати "целокупна" девај тих песника. Али се та туга сублимише спиритуалним оптимизmom тих поета који су, по грчки, имали две душе једну на земај, другу на небу. ~~Одлука су~~ ^{одлука су}

певали, чули смо, да је овај свет свако оник дисонанција које се измирују. Није је писао оде похвалне и одувељене песме свему: славују, старој вази, ~~—~~^{ко} осећајности голог дрвета и потока, ^{сиромашн.} машти, јесени. Те оде, са баладом *La belle Dame sans merci*, светско су благо, и красе сваку онтологију енглеске лирике. Две од тих оде, она славују и она грчкој урни, са одом Џелија западном ветру, попут се: три бесмртне оде енглеске космије. Џелија те оде ~~које~~ вије стигају у мању. Он је дохватио голом руком!

која је за ветром ~~покете~~, и одлетео на стрели, ујутру сних
двеју од које није стигао у ширини концепта, који имао ~~себ~~ ~~шама~~ у
~~ограду~~ диреку посму. ~~Слуга~~ песму читамо та у песму сабијена широка концепција
ја спет се ширити ~~што~~ пореду како су ~~је~~ нудрост срећивал. Ред по ред у
сваком реду, ниједном формалном и празном, каменито су сачеснуте истине и
депоте ~~птица~~ природе ~~и она~~ у човечјем духу. Те две од ~~Изјтосе~~ то су дае ~~у~~
грачке урие споља са баромефом који противставља живот, унутра са пепелом
туте од ~~и~~. Од тога што нико не ~~може~~ ~~да~~ ~~има~~ ~~жизнено~~ ~~које~~ ~~живота~~.

СУД ГРЧКОЈ УЧЕШ ПОЧЕМ је од читоли и емо-
ција пред барењеом на грчкој земи. Познати су ти дивни пртези и резови,
покретом и жистом ~~задајући~~ већи људи животиња, дрећа, сваковрсних сцена.
Пред ~~кијтсом~~ очима су промишљене пастуми који предводе народ ~~и~~ свечаност
жртвовања играчице, смирачи, попо једно село или гради, укупно и ~~јесом~~
~~ну~~. Кийтсова концепција је била спонтана, широка, ретка, његова: не да ~~може~~
~~и~~ не ~~остану~~ како су јер само тако су истине и лепота и вечношћ ујед-
но. И вечношћ је по Кийтсу истичита само у машти у сну. Наводимо још је-
даред Кийтсова речи: што машта обухвати као лепоту мора бити истине, све-
је, но да ли је пре тога постојало нико није. На већи је лепота чела и пому-
та у истини ствог грчког живота ~~изражен~~ уметничкој која нову уметност ра-
да ~~и не оставља~~ у вечношћ. Све што је ~~изаша~~ на урни приказано, постојало
је, али машта му даде вечношћ. никада ти смирачи неће престати да смирају,
песма никада престати да бруји, иако не чујно; никада то којо људи неће
престати да такса, никада коге да ходају, никада то хреће неће отусти-
тићи; никада се тај напредак подући челе подубити, али зато никада ни
проћи. ~~и~~ стално и вечно постоји и ово село чији становници одоне из
лега на свечаност и које ~~и~~ чека вечно, и коме се за вечношћ неће вратити
ниједна од тих лука. Да, то је концепција. Да, то је песник који ~~прави~~ фил-
мовски разумес свет, па онда почне писати поезију. Да, то је светоје сан-

духу, а не сам дух једног човека романтичара. У другој ~~—~~ станице

чишамо:

Слатке су мелодије које се чују, а ~~који~~ се не чују
Још склојс! свирајте даље неизне фрулице даље,
И неделесном уху, него драгоценјије што је,
Свирајте духу песме без гласа...

Одје разнија. Сам песники се намени у непродајку поезију. ~~Када~~ песник у претпоследњој станици:

*What little town by river or sea shore,
Or mountain-built with peaceful citadel,
Is exempted off this fold, this prime world?
And, little town, thy streets for evermore
With silent be, and not a soul to tell
What thou art desolate, can ~~ever~~ return.*

Да свирајте:

~~—~~
Оти неми обличе! ти распакујеш нас
~~да~~ и вечношт што чини. Хладна ~~Басторало~~
Из старост матром сас покидаше.
Ти стајати нем сред друкијих јада
Ио наши што су; човеку пријатељ, ио не речи;
Кепота је истинка истине лепота...

И Леонарди има песму за коју је надахнуће дошло од античког барељефа. Она је лепа, али концепција је обична ~~—~~ по који пут варираје Леонардијева расположења о смислу смрти и закону умирања, пошто час пририда без кривице и знања нашег постала у живот. Леонарди је као грчки рељеф по-поновојој личине песникима. ~~Када~~ у тој песми "простране идеје", који је спустиојују донетају истајенчане коле: потресом тајанства, које је и живо у загонетно постојање кроз лепоту.

Дедан од дубоких и тајамоставних разлога зашто се птобачки живота тешко регулишу, у томе је: што људи своју свременост не ~~имају~~ не разумеју. Не разумеју свремена гитара, не разумеју свремено друштво које не разумеју и не води сварнишца који је духовно висок као кула. ~~А~~ли зато што људи без труни макле мисле и посматрају? ~~Да~~ли је скроз иније право који је казао: да наста проналази истине? ~~Како~~ ~~да~~ ~~—~~ док је несрћни Кийтс ~~био~~ "савремени" урвало је критике: да

не се она побринута да Кийтс не добије још једноред 50 думата за поезију!

"Кад је Кийтс умирао у риму, стизало је неколико пута по 50 фуната. И један пријатељ је писао сликару северну, на чијим је рукама Кийтс издахнуо: "Кийтс се мора сгребавити... ја не могу поднети да га изгубим". Изгубили су Кийтса и тај пријатељ, и други пријатељи као Кон Тейлор, изгу- била га је Енглеска и свет, изгубило га је и Елаквуд, ~~што~~ је ~~је~~ ~~и~~

19

~~отади Кримтар~~ Пицорд, ~~који~~ је пени, у Алонансу запечатио лик за
срам ~~и~~ ти пени ~~и~~ скривено чело,
сва времена рекавши: ~~честити~~ и као изударан
нас ћем ~~и~~ дрхтати". Икубани су га 23-ег фебруара 1821-ве. Нијте је
становао и боковао у једној кући на ~~улицама~~ Монте Пинча, и
влађа још посматрао, у ажиској ~~капели~~, осећајну срећу голе шумице; видео
још једаред истину и лепоту ~~стриј~~ поезије у оди ~~и~~ осећајности:

In a drear nighted December,
Too happy, happy tree,
Thy branches ne'er quiver
Thine green plisets;
The soft south winds blow,
With a clear whistle through them,
Nor frosty twilights stir them
From boding at the pine.

Али све то ~~и~~ није могло отаде, и не може чи отсада учинити да савременици виде и разумеју ко су савременици, ~~и~~ шта раде, и зашто су рођени.

Смрт Нијтса у Риму, симболична је. Рим је, уз Атику, град који по премућору симболичне Платоново учешће; закони доле
обраћају се законима горе. Вечности има и нарељи. Нијте је ту вечношћ на-
шао у сновима манте. Све истине прима из света манта генија кроз лепоте
света. Beauty is truth, лепота је истина, филозофика је и религиозна теза
Нијтсона. Хелдерлинова такоте. У своме ~~роману~~ Хиперион каже Хелдерлин: "О
ни који тражите најакше и најбоље у дубинама знања, у гужви делања, у таини
прошлости, у лабиринту будућности, у гробовима или изнад звезда, знајте ли
како се она зове, како се зове оно што је Једно и Свет? Зове се лепота."*
Нијтс и Хелдерлин су две нераздвојне сенке. Кроз лепоту су осећали Једно,
кореспонденцију свега: неба и земље, ~~и~~ горњих и доњих закона. Трагедије
дије свога света то су растеници; лепота света то су измирења, састанци. Не
може разум стати нафалски мора у синтезу. Не може осећај и волја стати на
провокацији мора у ~~избијају~~ измирење кроз победу или кроз ~~в~~дрицање. у
песмама својим у преокутим животима и стварају своге, Хелдерлин и Нијтс
су такође измирења, изразнила. Кроз трагичан склон, ^{да} то је грчко. И то је
услов ~~и~~ скраћених генијалних узревања.